

אפיק ושות' אפיק נאשטי

אפיק ושות', עורכי דין ונוטריון
AFIK & CO. ATTORNEYS AND NOTARY

גיליון 67, 19 ינואר, 2011

הגיליון המקצועי הדו שבועי של אפיק ושות', עורכי דין ונוטריון
דניאל פריש 3 תל אביב, קומה 25, טלפון 03-609.3.609 פקס 03-609.5.609

תוכן עניינים

1. **מאמר בנושא: עסקאות עם חברה על סף תהום – האם העדפת נושים אסורה או חמצן פיננסי ראוי?**
מאמר מאת עו"ד דורון אפיק, שותף מייסד במשרד אפיק ושות', העוסק במשמעויות המשפטיות והעסקיות בכל הנוגע לעריכת עסקאות עם חברות אשר קיים חשש לעמידותן הכלכלית.
2. **פרסומים אודות תביעות בניהול משרדנו**
פרסומים אודות צו מניעה אשר התקבל על ידי המהנדס רולנדו רייטר המיוצג על ידי משרדנו נגד הוועדה המקומית לתכנון ובנייה זמורה בסכסוך בתחום המכרזים.
3. **מאמר בנושא: ניהול מכרזים בתאגידי מים וביוב**
מאמר מאת מר עמית בראון, מנכ"ל מניב טכנולוגית מידע מקבוצת מניב הכנסות בע"מ, העוסק בניהול מכרזים של תאגידי מים וביוב.
4. **עדכוני חקיקה ופסיקה מהתקופה האחרונה**
 - א. **עדכון מדרגות מס הרכישה החל מיום 16.1.2011**
 - ב. **הגשת ערבות גבוהה מהנדרש מהווה פגם מהותי המצדיק פסילת הצעה במכרז**
בית המשפט קבע כי ערבות גבוהה מעבר לנדרש ומבלי שניתן הסבר מניח את הדעת מהווה פגם היורד לשורשו של עניין המצדיק פסילת הצעה במכרז.
 - ג. **ניתן ללמוד על דרך התנהגות צדדים לבוררות כי הסכימו שהבורר ייפגש עם מי מהם ביחידות**
בית המשפט העליון לא איפשר לערער על החלטה שלא לפסול פסק בורר מאחר והתרשם כי התנהלות הצדדים היתה בהסכמה וזאת על פי התנהגותם. טענה נגד הליך הבוררות אשר לא נשמעה עד לאחר מתן ההכרעה בפסק הבורר, תידחה בשל השיהוי בהעלאתה.
 - ד. **ניתן לאכוף בישראל צו חוץ בעניין פשיטת רגל בדרך של הכרה אגבית**
בית המשפט קבע כי למרות ההחרגה המפורשת באמנה שבין אנגליה לישראל ביחס להכרה של פסקי דין בנושאי פשיטת רגל ניתן להכיר בפסקי דין מסוג זה על דרך הכרה אגבית באמצעות הכרה בנאמנת אשר מונתה מכוח הצו האנגלי.
 - ה. **לא יכול בעל דין לטעון כי סימן מסחר חיוני עבורו ובד בבד כי אין בהמשך השימוש בו כדי לפגוע בצד שכנגד בהיותו "מוגבל בשימוש"**
בית המשפט קבע כי למרות ההחרגה המפורשת באמנה שבין אנגליה לישראל ביחס להכרה של פסקי דין בנושאי פשיטת רגל ניתן להכיר בפסקי דין מסוג זה על דרך הכרה אגבית באמצעות הכרה בנאמנת אשר מונתה מכוח הצו האנגלי.

רשימת התפוצה של משרד אפיק ושות' מופצת אחת לשבועיים לקהל של קרוב ל-1,500 איש וכוללת פרסומים מקצועיים לקהל הרחב בנושאים משפטיים המעניינים את הקהילה העסקית והינם בתחומים בהם עוסק המשרד. על מנת להצטרף לרשימת התפוצה יש לשלוח מייל לכתובת newsletter@afiklaw.com ובכותרת לכתוב "אנא צרפו אותי לרשימת התפוצה". ניתן להעביר מייל זה לכל אדם ובלבד שלא נעשה בו כל שינוי. אין האמור במייל זה מהווה ייעוץ משפטי ובכל נושא מומלץ לפנות למשרדנו על מנת שהעובדות תיבחנה היטב בטרם תתקבל החלטה כלשהי.

1. מאמר בנושא: עסקאות עם חברה על סף תהום – האם העדפת נושים אסורה או חמצן פיננסי ראוי?

מצ"ב מאמר אשר פורסם ביום 17 ינואר, 2011, במגזין "מכרזים" ועוסק בסוגיות חשובות ומרכזיות בכל הנוגע לניהול עסקים מול חברות בקשיים. עו"ד אפיק מזהיר מפני החשש לביטול העסקאות אשר נעשו עם מי שמצוי בחדלות פירעון וסוקר בהרחבה את הדין על פי פסיקות בתי המשפט בנושא.

המאמר פורסם במגזין "מכרזים" ובאתר האינטרנט של יפעת מכרזים, בו ניתן לראות גם מאמרים אחרים של משרדנו:

<http://www.iprojects.co.il/Tenders/new/expert.asp?Expertid=12>

את המאמר כתב עו"ד דורון אפיק, שותף בכיר במשרד אפיק ושות'. עו"ד אפיק הינו חבר בלשכות עורכי הדין של ישראל וניו-יורק ומתמחה בליווי חברות, עסקאות בינלאומיות ופיננסיות, לרבות עסקאות מיזוג ורכישה, ומימון ואף מרצה בתחום במסגרת התואר האקדמי במשפטים. עו"ד אפיק הינו גם בוגר הכשרה של האיחוד האירופי ביישוב סכסוכים בינלאומיים מחוץ לכותלי בית המשפט (גישור ובוררות).

2. פרסומים אודות תביעות בניהול משרדנו

מצורפת כתבה אשר פורסמה ביום 6 ינואר, 2011, באתר טלנירי הסוקרת צו מניעה אשר ניתן במסגרת הליך משפטי אשר מנהל משרדנו בשם המהנדס רולנדו רייטר נגד הוועדה המקומית לתכנון ובניה זמורה בגין ביטול של מכרז בו השתתף.

המהנדס נדרש על ידי הוועדה המקומית להתפטר מעבודתו ולוותר על פרויקטים גדולים להם ייעץ כדי להתחיל באופן מיידי בעבודתו ואולם כעבור 60 יום ולאחר שכבר החל לעבוד, החליטה הוועדה למנות את מי שדורג שני במכרז. משרדנו, באמצעות עורכי הדין דורון אפיק, רינה לפידות, יאיר עלני ואייד ג'ובראן, הגישו בקשה לצו מניעה נגד החלטת ועדה המקומית. בית הדין לעבודה קבע כי אין לאייש איוש קבוע את משרד מהנדס הוועדה עד להכרעה בתביעה וקבע דיון דחוף בתביעה.

את הכתבה ניתן למצוא גם בקישור: <http://www.talniri.co.il/marketnews/article.asp?id=33219>

3. מאמר בנושא: ניהול מכרזים בתאגידי מים וביוב

מצ"ב מאמר בנושא ניהול מכרזים בתאגידי מים וביוב. המאמר פורסם במגזין "מוניציפאלי" מספר 18. המאמר נכתב על ידי מר עמית בראון, מנכ"ל מניב טכנולוגית מידע מקבוצת מניב הכנסות בע"מ, חברה העוסקת במיקסום הכנסות תאגידיים ורשויות מקומיות, ואשר משרדנו מעורב בפעילותה.

4. עדכוני חקיקה ופסיקה מהתקופה האחרונה

א. עדכון הוראות ביצוע מיסוי מקרקעין מיום 18.1.2011

ביום 18 ינואר, 2011, פרסמה רשות המסים 3 הוראות ביצוע בתחום מיסוי המקרקעין. הוראת ביצוע מיסוי מקרקעין מס' 1/2011 העוסקת בעדכון מדרגות מס הרכישה, הוראת ביצוע מיסוי מקרקעין 2/2011 - תיאום סכומים לפי סעיף 49 ה' לחוק מיסוי מקרקעין והוראת ביצוע מיסוי מקרקעין 3/2011 - עדכון סכום הפטור עפ"י סעיף 49ז' לחוק מיסוי מקרקעין.
המבצעים עסקאות מקרקעין החל מיום זה נדרשים לשים לב לכללים החדשים בהתאם להוראות ביצוע אלה.

ב. הגשת ערבות גבוהה מהנדרש מהווה פגם מהותי המצדיק פסילת הצעה במכרז

[עתמ 11258-09-10 מטיילי קרית שמונה בע"מ נ' עירית צפת, 09.01.2011, בית המשפט לעניינים מנהליים (נצרת), כבוד השופטת נחמה מוניץ]

לאחרונה עסק בית המשפט לעניינים מנהליים בשאלה האם הגשת ערבות גבוהה מהנדרש מהווה פגם מהותי המצדיק פסילת ההצעה. בית המשפט חזר על ההלכות הידועות בעניין וקבע כי עקרון השוויון מחייב שכל המציעים יעמדו בתנאי המכרז ככתבם וכלשונם וכי אסור שתנאי הערבות יהיו טובים או גרועים מהתנאים שנקבעו במסמכי המכרז. בתוך כך, נקבע כי גם כאשר הערבות גבוהה מהנדרש ובהעדר נימוק או הסבר המניח הדעת, יש בכך כדי להוות פגם היורד לשורשו של עניין אשר תוצאתו פסילת הצעתו של המשתתף במכרז.

ג. ניתן ללמוד על דרך התנהגות צדדים לבוררות כי הסכימו שהבורר יפגש עם מי מהם ביחידות
רעא 4211/10 מילניום אלקטריק טי.א.וי. בע"מ נ' תנועת מושבי העובדים בישראל ברית סיוע שיתופית מרכזית בע"מ, 09.01.2011, בית המשפט העליון, כבוד השופט יורם דנציגר]

בית המשפט העליון דן לאחרונה בשאלה האם תינתן רשות לערער על החלטה שלא לפסול פסק בורר מאחר ונפגש עם אחד הצדדים לבוררות ביחידות.
בית המשפט חזר על העקרון כי ערעור על פסק בורר יינתן רק בנסיבות חריגות, כאשר קיימות שאלות משפטיות או ציבוריות מהותיות, וקבע כי על בורר להימנע מלהיפגש ביחידות עם צד אחד בלבד, אלא אם ניתנה לכך הסכמה מפורשת על-ידי הצדדים.
בית המשפט התרשם מהתנהלות הצדדים כי הסכימו על דרך התנהגות, כי הבורר יפגש עם מי מהם ביחידות וכן דחה את הטענה בדבר פגיעה בכללי הצדק הטבעי, שכן לא הועלתה מייד לאחר היוודע דבר המפגש של הבורר עם הצד לבוררות, אלא נכבשה עד לאחר מתן פסק הבוררות, לאור כך דחה בית המשפט את הבקשה לבטל את פסק הבורר.

ד. ניתן לאכוף בישראל צו חוץ בעניין פשיטת רגל בדרך של הכרה אגבית
[פשר 6403-09 ניקולס דייויד נגד ר"ח אהרון זוהר כונס הנכסים הזמני נגד מרטין לוי ואח' 02.01.2011, בית המשפט המחוזי בירושלים, כבוד השופט דוד מינץ]

בית המשפט המחוזי בירושלים דן לאחרונה בבקשות למימוש נכסים של חייב אשר הינו אזרח אנגליה ואשר כנגדו הוצא צו לפשיטת רגל באנגליה. בית המשפט הנכבד דן בין היתר באפשרויות העומדות בפני המבקש הכרה ומימוש פסק דין חוץ לשם מימוש נכסי החייב בישראל.
בהחלטה תקדימית החליט בית המשפט כי למרות שהאמנה בין ישראל לאנגליה מחריגה במפורש את ההכרה הישירה של פסקי דין העוסקים בפשיטות רגל ניתן להכיר בפסק דין מסוג זה באופן אגבי וזאת באמצעות הכרה בנאמנת אשר מונתה מכח צו פשיטת הרגל באנגליה וככזו רשאית להיכנס לנעליו של החייב ולממש את נכסיו וכך בצורה אגבית ניתן להכיר בצו פשיטת הרגל ולגרום למימושו ואכיפתו של הצו בישראל.

ה. לא יכול בעל דין לטעון כי סימן מסחר חיוני עבורו ובד בבד כי אין בהמשך השימוש בו כדי לפגוע בצד שכנגד בהיותו "מוגבל בשימוש"
[ע"א 10289/09 הקולוני ירושלים בע"מ נ' אמריקאן קולוני אוף ג'רוזלם בע"מ 17.1.10, בית המשפט העליון, בפני כב' השופט חנן מלצר]

בעלת בית המלון American Colony ובעלת סימן מסחר רשום Colony טענה כי היא גם בעלת זכויות בסימן המסחר "אמריקן קולוני" על אף שזה אינו רשום והגישה זכתה בבית המשפט המחוזי בתביעה כנגד חברה המבקשת להקים מלון תחת השם Jerusalem Colony. החברה המבקשת להקים את המלון החדש פנתה לבית המשפט העליון בבקשה לאפשר לה להשתמש בשם עד להכרעה בערעור העיקרי.

בית המשפט העליון דחה את הערעור וקבע כי קיימות סתירות בטיעוני המבקשת אשר מחד, טוענת כי עיכוב הביצוע לא יפגע כלל במשיבה נוכח היות השם "ג'רוסלם קולוני" מוגבל ומאידך;

טוענת כי השם חיוני לה מאד. כן, דחה בית המשפט העליון את טענת המבקשת ולפיה אם צו המניעה הקבוע ייותר בתוקפו, אזי תהא היא מחוייבת לשנות את שם הפרוייקט, דבר אשר יסב לה נזקים, במידה והערעור בתביעה העיקרית יתקבל והשם הקיים יוחזר על כנו. בית המשפט קבע, כי הטיעון תמוה ובלתי מוסבר (ואף לא הוכח כלל).

עוד, מציין בית המשפט הנכבד כי המבקשת ציינה בבקשתה כי היא מעוניינת לכנות את הפרוייקט בשם Jerusalem Colony בהתאם למיקום המלון. אלא שהמלון ממוקם במושבה הגרמנית, ועל כן, ממילא, יש הטעיה בשם Jerusalem Colony.

**עסקאות עם חברה על סף תהום – האם העדפת נושים
אסורה או חמצן פיננסי ראוי?**

סעיף 98 לפקודת פשיטת הרגל (אשר הוראותיו חלות גם על חברות) מאפשר ביטול של עסקאות עם מי שמצוי בחדלות פירעון. הוראת חוק זו עשויה להיות הרת אסון למי שמוציאים עצמם מנהלים עסקים מול חברות בקשיים ובפועל משמעותה עשויה להיות כי די בשמועות על גשם כדי לגרום לטביעה בשטפון.

הרקע להוראות המונעות העדפת נושים הוא וידוא כי נכסיה של חברה בפירוק, יחולקו באופן שוויוני בין הנושים, בכפוף להוראות החוק בדבר עדיפותם של נושים מסוימים. החוק דורש ארבעה תנאים מצטברים לשלילת תוקף עסקה בשל העדפת נושים: ניתן צו פירוק כנגד החברה (או צו הקפאת הליכים), במועד העסקה לא יכולה הייתה החברה לפרוע חובותיה שהגיע מועד פירעונה, העסקה החשודה נעשתה כדי לתת עדיפות לנושה מסוים או מתוך אילוף או שידול שלא כדין, והעסקה נעשתה בתוך תקופת שלושת החודשים שקדמו להגשת הבקשה לפירוק (או הקפאת ההליכים).

השאלה המרכזית העומדת דרך כלל לדיון היא האם העסקה נעשתה מתוך כוונה ליתן עדיפות לנושה, כאשר בתי המשפט פסקו, כי לא רק שכוונה להעדיף נושה מספיקה ואין צורך להוכיח כוונת מרמה, אלא גם שניתן להסיק כוונה זו מתוך ראיות נסיבתיות. דרך כלל, עסקה אשר נועדה לשפר מצבו של נושה קיים, או לשלם על חובות עבר (לרבות סירוב לספק סחורה, אלא לאחר פירעון מיידי של חוב עבר) תיחשב להעדפת נושים פסולה. בעניין האחים כאלדי נ' כרם עתאמלה, למשל, הסיק בית המשפט המחוזי בנצרת כוונת העדפה פסולה מכך ששנרשמו משכנתאות והועברו כלי רכב ששוויים הכולל עולה בהרבה על סכום החוב החדש אשר נוצר בעסקה בין החברה לנושה ומכך שבעל מניות בחברה משכן אף הוא נכסים כערובה לחוב של החברה.

עם זאת, בתי המשפט הכירו בצורך של חברה בקשיים לגייס מימון כאשר היא מצויה על סף תהום – מימון אשר מכונה: "חמצן פיננסי" ואף אם ניתן בסמוך למועד קריסת החברה, ייחשב לעסקה לגיטימית. כך למשל, בפרשת דיסקונט נ' גרוס, הוכרה כ"חמצן פיננסי" איגרת חוב אשר נחתמה רק 9 ימים בטרם הגשת בקשת הפירוק, אולם זו נחתמה לאחר שמונה חודשי משא ומתן בהם המשיך הבנק להעמיד מימון והחברה המשיכה במאמציה לספק ביטחונות. להבדיל, בפרשת כספי נ' נס – פסק הדין המנחה בתחום זה, קבע בית המשפט העליון, כי המדובר היה בהעדפת נושים, באשר העסקה היתה זכרון דברים אשר כיוון לחתימה על הסכם מכר, אשר בסופו של דבר לא נחתם בתוך תקופת 45 הימים אשר נקבעה לו, אלא רק שנה וחצי מאוחר יותר, ערב הגשת הבקשה להקפאת הליכים.

בית המשפט בעניין כספי נ' נס קבע, כי "במקום שהעברת הערך מן החברה לאחד מנושיה ערב הפירוק או השיקום הייתה חלק ממערכת יחסים נמשכת בין החברה לבין אותו נושה שמטרתה הזרמת 'חמצן פיננסי' לחברה, ייטה בית-המשפט שלא לפסול את העסקה כהעדפת מרמה. ולהפך: מקום שמדובר בעסקה מבודדת הקרובה בזמן לכניסת החברה לפירוק או לשיקום, ושאיננה חלק ממהלך שהנושה הרלוונטי צד לו של הזרמת 'חמצן פיננסי' לחברה, מתגבר החשד כי בהעדפת מירמה מדובר".

חשוב להדגיש, כי תחום הפירוקים והכינוסים הינו תחום מורכב ועל כל מקרה להיבחן בהתאם לנסיבותיו. כך, בטרם כניסה לעסקה עם חברה בקשיים או אדם על סף פשיטת רגל, חשוב להיוועץ בעורך דין המתמחה בתחום תוך שקילת מלוא העובדות הידועות.

***מאת: עו"ד דורון אפיק**

* עו"ד דורון אפיק הינו שותף בכיר במשרד אפיק תורג'מן, הינו חבר בלשכות עורכי הדין של ישראל וניו-יורק ומתמחה בליווי חברות, עסקאות בינלאומיות ופיננסיות, לרבות עסקאות מיזוג ורכישה, ומימון ואף מרצה בתחום במסגרת התואר האקדמי במשפטים. עו"ד אפיק הינו גם בוגר הכשרה של האיחוד האירופי ביישוב סכסוכים בינלאומיים מחוץ לכותלי בית המשפט (גיטור ובוררות). אין בסקירה כללית זו משום ייעוץ משפטי כלשהו ומומלץ להיוועץ בעורך דין המומחה בתחום החברות וסכסוכים בין בעלי מניות בטרם קבלת כל החלטה בנושאים המתוארים בסקירה זו.

גליון מס' 4179
17/1/2011

מה בגליון?

מידע בלעדי

מכרזים

עורכת: אילת אלונני-כהן 03-5635069

מחלקת שירות לקוחות: סימה אסביה 03-5635073

מחלקת מכירות: 03-5635000

מען: דרך פתח תקוה 98-96 תל אביב 67138

פקס: 03-5635075

מובהר בזאת כי המערכת אינה אחראית, במישרין או בעקיפין, לתוכן הפרסום ו/או לאמיתות מצגיו, לרבות כל מצג שיש בו להעיד על תכונות המפרסם או המוצר או השרות המוצע, והאחריות הבלעדית אפוא לתוכן הפרסום ולכל עניין המשתמע ממנו היא על המפרסמים בלבד.

חדשות שוק ההון

צו מניעה נגד ועדה מקומית זמורה; ביטלה בניגוד לחוק זכיית מהנדס במכרז

רולנדו רייטר, אדריכל ומתכנן ערים נדרש על ידי הוועדה המקומית להתפטר מעבודתו הקיימת ולוותר על פרויקטים גדולים להם ייעץ כדי להתחיל באופן מיידי בעבודתו, וכך עשה; כעבור 60 יום, ולאחר שכבר החל לעבוד, החליטה הוועדה למנות את מי שדורג שני במכרז

מערכת טלנירי | 6/1/11, 17:28

בית הדין לעבודה לוועדה המקומית זמורה: אין לאייש איוש קבוע את משרד מהנדס הוועדה עד להכרעה בתביעה שהגיש המהנדס רייטר

בית הדין לעבודה בתל אביב קיבל היום את הבקשה לצו מניעה אשר הגיש משרד אפיק תורג'מן בשם המהנדס רולנדו רייטר נגד הוועדה המקומית לתכנון ובניה זמורה לאחר שהאחרונה ביטלה שלא כדין את זכייתו של המהנדס במכרז.

מהתביעה אשר הגישו עורכי הדין דורון אפיק, רינה תורג'מן, יאיר עלני ואייד ג'ובראן ממשרד אפיק תורג'מן עולה התנהלות עקלקלה של הוועדה המקומית לאחר קרוב לחודשיים ממועד זכייתו ולאחר שהחל בעבודתו בוועדה.

במהלך התקופה ביקשה יו"ר הוועדה להמתין לחתימת הסכם העסקה עד שתיכנס לתפקידה יו"ר חדש לוועדה. בסוף דצמבר, לאחר שהיועץ המשפטי של משרד הפנים קבע כי אין מניעה משפטית במינוי, החליטה הוועדה לעקוף את החלטת ועדת הבחינה ולמנות את מי שדורג שני במכרז.

מכתב התביעה והבקשה לסעד זמני עולה כי רייטר, אדריכל ומתכנן ערים בעל ניסיון רב שנים בניהול, ייעוץ וקידום פרויקטים בתחום התשתית, בנייה ובינוי במגזר הציבורי העירוני, הממשלתי וכן הפרטי נדרש על ידי הוועדה המקומית להתפטר מעבודתו הקיימת ולוותר על פרויקטים גדולים להם ייעץ כדי להתחיל באופן מיידי בעבודתו, וכך עשה.

רק לאחר כ-60 יום, בהם נגרם לרייטר נזק בלתי הפיך, החליטה הוועדה באופן שרירותי להפוך את החלטתה הקודמת לפיה רייטר הינו הזוכה במכרז למשרת מהנדס הוועדה וחמור מכך, לבחור בזוכה במקום השני במכרז, לאיוש המשרה.

מפרוטוקול ההחלטה עולה כי הוועדה הבינה את הבעייתיות המשפטית באשר קבעה כי יש לדרוש מהזוכה השני לחתום על הסכם זמני ומותנה בהחלטה שיפוטית כתנאי לתחילת העסקתו.

עורכת דין רינה לפידות, שותפה במשרד אפיק תורג'מן, מסרה: "המדובר בהתנהלות מנוגדת לחוק. בתי המשפט קבעו בעבר שוב ושוב כי רק ועדת הבחינה הממונית על ידי משרד הפנים מוסמכת לשנות את החלטותיה ולא הגוף אשר פרסם את המכרז. במקרה זה, נראה שהוועדה שקלה שיקולים מוטעים באשר לביטול זכייתו של רייטר במכרז וכאשר לא מצאה מוצא חוקי, בחרה פשוט להודיע לו על ביטול זכייתו."

עורך דין דורון אפיק, שותף במשרד אפיק תורג'מן, מסר "בית המשפט קיבל בפועל את בקשתנו לצו מניעה וקיום דיון דחוף בתיק. החלטת הוועדה המקומית בלתי חוקית, לא סבירה, ופוגעת בחופש העיסוק ובשוויון, תוך גרימת נזק כספי של מאות אלפי שקלים למהנדס רייטר".

הודפס מאתר טלנירי בכתובת www.talniri.co.il - כל הזכויות שמורות

ניהול מכרזים בתאגידי מים וביוב

עמית בר-און *

התיאום בין התאגיד לבין הרשות המקומית הינו תנאי בסיסי לפעולה נכונה ולאספקת שירות איכותי ורציף לתושבים

תאגידי המים והביוב הם ארגון חדש יחסית, וההשתלבותם בפעילות של השלטון המרכזי והמקומי מעלה נושאים תפעוליים וחוקיים רבים. מתי צריך התאגיד לפרסם מכרז? מיהם הגורמים הפנימיים והחיצוניים המעורבים? האם ניתן להשתמש במכרזי החברה למשק וכלכלה? האם ניתן לבצע מכרזים משותפים? איך ניתן להשיג תוצאות עסקיות טובות יותר? והאם תמיד המחיר הוא שקובע?

חוק תאגידי מים וביוב תשס"א-2001 קובע את מסגרת עבודתם של תאגידי המים והביוב, ומכוחו הוקמו עשרות תאגידי מים וביוב. התאגידים נכנסים לנעליהן של הרשויות המקומיות שעד כה סיפקו שירותים אלה לתושבים, ומשם ממשיכים לניהול עצמאי במסגרת חברה המנוהלת על בסיס עסקי לכאורה, עם פיקוח הדוק של הרגולטור - הממונה כמוגדר בחוק.

לפיכך, תאגידים רבים נמנעים, בתקופת פעולתם הראשונה לפחות, לפרסם מכרזים, ובאישור הממונה ממשיכים לקבל שירותים מספקי השרות של הרשות המקומית. אך עם התחזקות התאגיד, התחלת פעולתו העצמאית, גיוס כוח אדם מתאים ותחילת פעולה סדירה, עולה הצורך לפרסם מכרזים ולממשם באופן איכות. ביום עיון שנערך לאחרונה במועצה לישראל יפה ביזמת משרד מיתר, ליקוורניק, גבע & לשם, ברנדזון ושות' בשיתוף עלמא, נסקר בהרחבה הבסיסי המשפטי לדיני המכרזים בתאגידי המים. עו"ד גידי פרישטיק ורבים אחרים סקרו בפני דירקטורים, יו"רים, מנכ"לים ומנהלים בתאגידי מים וביוב מכל רחבי הארץ את הבסיס החוקי לעריכת מכרזים בתאגידיים. ההשתתפות הערה ביום העיון העידה מעבר לכל ספק כי הנושא חם ומעורר עניין רב. מר ישראל עינב, הממונה על התאגידים ברשות המים, מסר כי התאגידים ישקיעו בתקופה הקרובה כחצי מיליארד שקל בשדרוג תשתיות מים וביוב. סכום זה מעיד על היקפי מכרזים משמעותיים ביותר בתחום.

המלצות לתהליך ביצוע המכרז בתאגיד:

- למנות גורם מרכזי ואחראי מטעם התאגיד על המכרז, בדרג ניהולי בכיר.
- להתקשר עם יועץ מקצועי למכרז (במקרים שבהם אין בתאגיד איש מקצוע מתאים לנושא). במסגרת ההתקשרות, להגדיר את ההכנות לביצוע המכרז, לליווי הביצוע, וחשוב ביותר: הבקרה על מימוש המכרז והחזרה.
- ללוות את הגורמים המקצועיים ביועץ המשפטי של התאגיד.
- להקפיד שמסמכי המכרז מתאימים לדרישות והאפיונים המיוחדים של התאגיד.
- להקפיד על תנאי סף ואמות מידה לקבלת החלטה ברורים, שקופים וחד-משמעיים.
- למנות צוות מקצועי רב-תחומי שילווה את המכרז וידרג את ההצעות על פי תבחינים שנקבעו מראש והוגדרו מסמכי המכרז.
- לאשר את מסמכי המכרז טרם פרסומם על ידי מנהלים רלוונטיים ועל ידי ועדת המכרזים של התאגיד.

- להשקיע זמן, מחשבה ומשאבים בבקרה על מימוש החוזה והמחויבויות שלקח על עצמו הזוכה במכרז.
- דיני המכרזים בהקשר לתאגיד שונים מרשות מקומית. לדוגמה, תאגיד רשאי לנהל משא ומתן עם מספר מציעים גם לפני קבלת החלטה על הזוכה במכרז, במקרים ספציפיים ומיוחדים שאותם הגדיר המחוקק. אם מציינים זאת מראש במסמכי המכרז, ניתן להשתמש בסעיף לטובת התאגיד.
- לאחרונה כתב הממונה על תאגידי מים וביוב אשר התייחס לאפשרות השימוש של תאגידי מים וביוב במכרזי החברה למשק וכלכלה. היועצים המשפטיים של התאגידים פנו למספר הבהרות בנושא.

גב' אילנה ניצן, מנכ"לית תאגיד שרונים, ציינה בפנל הסיכום של יום העיון כי במכרז מערכת המחשוב שנערך בתאגיד שבניהולה זכתה חברה שהגישה הצעה כספית גבוהה דווקא. מגמה זאת, המאפשרת זכיית חברה על פי אמות מידה איכותיות, מתגברת במכרזי מערכות מחשוב בתאגידי המים והביוב. במכרז תאגיד עין אפק, בראשותו של עו"ד נתנאל אחרק, נבחרה חברת מערכות מחשוב פיננסיות, אף היא על פי תבחיני איכות. ההחלטה נתקבלה לאחר דירוג צוות מקצועי בראשותה של חברת דירקטוריון התאגיד, עו"ד סיגל טל הלוי, סא"ל במיל', בעלת ידע וניסיון קודם במערכות מידע בצה"ל. עו"ד פרישטיק ציין לשבח את התרומה המקצועית והניהולית של אנשי מקצוע המשובצים כחברי דירקטוריון וחברי ועדת מכרזים, ובליווי יועץ מקצועי מגדירים את רכיבי המכרז ומלווים את ניהולו. ניהול מכרז בשילוב מנצח של גורמים אלה מאפשר מימוש ללא עיכובים מינהליים ומשפטיים.

מנגנונים של מכרזים משותפים

תאגידי המים והביוב פועל בתשתיות משותפות עם הרשות המקומית. מכרז בנושא החלפת תשתיות מים לדוגמה יגרו ריבוד מחדש של הכביש שמתחתיו עובר הצינור. מסיבות אלו מתפתחים מנגנונים של מכרזים משותפים לרשות המקומית ולתאגיד. היועצים המשפטיים, בשיתוף עם מקבלי ההחלטות, מגבשים מספר מודלים מעניינים ביותר למכרזים משותפים. עו"ד מירית דובר שוקדת על גיבוש מודל שיתוף פעולה מהיבטים אלה.

התיאום בין התאגיד לבין הרשות המקומית הינו תנאי בסיסי לפעולה נכונה ולאספקת שירות איכותי ורציף לתושבים. בחודשים האחרונים אירעו שתי תקלות שצמצמו את אספקת המים לתושבי שכונות בבאר-שבע ובתל-אביב. מנהלי התאגידים נדרשו לספק מענה מהיר, ובשלב מאוחר יותר קיימת אפשרות שיהיה צורך להתמודד עם הנושא בדיונים משפטיים. תיאום תשתיות מבוסס מערכות מידע מתקדמות ומדיקות כדוגמת GIS ומערכות שליטה ובקרה מתקדמות יכולות לסייע רבות למנכ"ל התאגיד ולדירקטוריון להוכיח כי נקטו אמצעים סבירים למניעת תקלות ולמתן פתרון אפקטיבי בזמן אמת של תקלה משמעותית. לפיכך, הצפי הוא כי בקרוב יתרבו מכרזי מערכות אלה בקרב התאגידיים. ■

*עמית בר-און, CSA, CIO - מנכ"ל חברת מניב טכנולוגיות מידע מקבוצת מניב הכנסות בע"מ